

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 04
040205

DOM
2017-04-28
Stockholm

Mål nr
T 6161-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2016-06-10 i mål T 2978-15, T 2986-15, T 2993-15, T 2996-15, T 2998-15, T 3002-15, T 3006-15, T 3010-15, T 3011-15, T 3012-15 och T 3013-15, se bilaga A

KLAGANDE

Staten genom Justitiekanslern Anna Skarhed
Box 2308
103 17 Stockholm

MOTPARTER

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Dok.Id 1334133

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 672 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 672 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 04

DOM
2017-04-28

T 6161-16

10.

11.

Ombud för 1-11:

1. Advokat Niclas Carlsson
Box 590
114 11 Stockholm

2. Jur.kand. John Stauffer
Civil Rights Defenders
Box 2173
103 14 Stockholm

SAKEN
Skadestånd

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.

2. Staten ska ersätta motparterna (1-8) för rättegångskostnader i hovrätten med 68 796 kr att fördelas lika mellan

Staten ska också

betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom tills betalning sker. Beloppet avser ombudsarvode.

INLEDNING

I målet har elva personer väckt en skadeståndstalan mot staten i kölvattnet efter avslöjandet av skånepolisens uppgiftssamling – benämnt *Kringresanderegistret* – som visat sig innehålla personuppgifter om tusentals personer med romsk härkomst. Målet är ett dispositivt tvistemål. Det innebär att hovrätten har att pröva tvisten utifrån de omständigheter och den bevisning som parterna har lagt fram med tillämpning av de bevisregler som gäller i detta fall. I korthet kan sägas att talan bygger på ett påstående om att de elva kändena har blivit registrerade i *Kringresanderegistret* på grund av sin etniska tillhörighet, dvs. för att de är romer eller, i ett fall, gift med en rom. Detta utgör således ramen för hovrättens prövning. – Tingsrätten kom i sin dom fram till slutsatsen att så varit fallet och att polisen därför har behandlat kändenas personuppgifter i strid med polisdatalagen samt att staten skulle betala skadestånd om 30 000 kr till var och en av dem. Staten har överklagat domen.

Justitiekanslern (JK) har tidigare inom ramen för statens frivilliga skadereglering beslutat att den som varit föremål för personuppgiftsbehandling i *Kringresanderegistret* är berättigad till ersättning för kränkning med 5 000 kr.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Staten genom Justitiekanslern (Staten) har yrkat att hovrätten ska lämna käromålen utan bifall eller i vart fall sätta ner skadeståndsbeloppen.

(motparterna) har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Motparterna (1-8) har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL*Parternas talan i hovrätten*

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i tingsrätten med det undantaget att Staten i hovrätten har ändrat sin inställning till motparternas tredjehandsgrund.

Motparterna har alltså, kort sagt, gjort gällande att skadestånd ska utgå *i första hand* på grund av att polisens behandling av deras personuppgifter strider mot polisdatalagen, *i andra hand* direkt med stöd av regeringsformen och *i tredje hand* på grund av överträdelse av artiklarna 8 (rätt till skydd för privat- och familjeliv) och 14 (förbud mot diskriminering) i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Staten har i hovrätten, liksom i tingsrätten, bestritt motparternas första- och andrahandsgrund för talan. Däremot har Staten i hovrätten erkänt att behandlingen av motparternas personuppgifter i uppgiftssamlingen *Kringresande* får anses ha inneburit en kränkning av deras rättigheter enligt artiklarna 8 och 14 i Europakonventionen.

Statens ändrade inställning har föranlett Staten att i hovrätten avstå från att yrka befrielse från skyldigheten att ersätta motparternas rättegångskostnader i tingsrätten och att yrka ersättning för egna rättegångskostnader i tingsrätten.

Staten har dock vidhållit sin inställning att motparterna, för det fall hovrätten skulle anse att Staten i och för sig är ersättningskyldig, redan har fått tillräcklig kompensation för den kränkning som drabbat dem. Utöver det som Staten tidigare anfört i denna del har Staten nu anfört att en ytterligare kompensation är det förhållandet att Staten numera uttryckligen erkänt att behandlingen av personuppgifterna får anses ha inneburit en kränkning av Europakonventionen och att Staten också har markerat detta genom dess justerade inställning i rättegångskostnadsfrågan. Staten har vidare pekat på det förhållandet att rikspolischefen offentligt har bett om ursäkt till romerna för det inträffade.

Motparterna har tillagt att Statens ändrade inställning i hovrätten inte har ändrat deras krav på skadestånd.

Utredningen i hovrätten

Parterna har lagt fram samma utredning i hovrätten som i tingsrätten. Förhören i tingsrätten med motparterna och åberopade vittnen har spelats upp. På begäran av motparterna har, på grund av Statens ändrade inställning i målet, tilläggsförhör hållits med [redacted] och [redacted].

[redacted] har i korthet uppgett följande. Statens erkännande i hovrätten att det har skett en kränkning enligt Europakonventionen känns inte som ett erkännande utan närmast som ett uttryck för att Staten inte lyckats bevisa motsatsen. Det är med stor besvikelse som hon ser hur Staten har hanterat frågan. Hon hade förväntat sig att Staten skulle ta sitt fulla ansvar och inte försöka gå fri från vad som hänt.

[redacted] har i korthet uppgett följande. Statens ändrade inställning känns inte som erkännande utan snarare som ett slag i magen. Det är formulerat på ett sådant sätt att det är svårt att förstå vad som har skrivits och det kan därför uppfattas på olika sätt. Staten borde rättfärdiga sig och stå för det som Staten har gjort. Detta är inget erkännande. Det ska inte uttryckas som att det *har uppfattats* som ett etniskt register utan att det *var* ett etniskt register.

Bevisbördan och beviskravet i målet

Huvudregeln vad gäller bevisbörda och beviskrav i ett skadeståndsmål är att den som påstår sig ha blivit utsatt för en skadeståndsgrundande handling också har att styrka detta. Den nu påstådda skadeståndskyldigheten grundar sig emellertid på mycket särpräglade förhållanden. Frågan blir därför om huvudregeln kan frångås i just detta mål, vilket motparterna har gjort gällande. Att uttala någon generell bevisregel är inte möjligt.

Motparternas skadeståndstalan grundar sig på polisens påstådda felaktiga registrering av personuppgifter inom ramen för polisens underrättelseverksamhet. Av naturliga skäl har de inte någon insyn i den verksamheten. Det har också upplysts att de inte har fått reda på vilka polismän som varit inblandade i registreringen varför de inte har kunnat åberopa förhör med dem, något som för övrigt Staten inte heller har gjort. Motparterna saknar därför i princip möjligheter att säkra någon bevisning medan Staten får anses ha goda sådana möjligheter. Detta talar för att det bör finnas en viss bevislättning för motparterna. Staten har inte heller ifrågasatt att en sådan lättning sker i målet.

Även om skadeståndstalan grundar sig på felaktig registrering har målet likheter med ett diskrimineringsmål eftersom registreringen påstås ha sin grund i etnisk tillhörighet. Det finns därför anledning att snegla på bevisreglerna i sådana mål. Enligt dessa ska den som t.ex. anser sig ha blivit diskriminerad visa omständigheter som ger anledning att anta att hen har blivit diskriminerad. Svaranden har sedan att visa att diskriminering inte har förekommit (6 kap. 3 § diskrimineringslagen, bestämmelsen har sin grund i bl.a. direktivet, 2000/43/EG, om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung).

Europadomstolen har i diskrimineringsmål uttryckt saken på liknande sätt, bl.a. i det mål som har föranlett Staten att numera erkänna att en kränkning av Europakonventionen har skett. I avgörandet Biao mot Danmark den 24 maj 2016 uttalade Europadomstolen "As to the burden of proof in relation to Article 14 of the Convention, the Court has held that once the applicant has demonstrated a difference in treatment, it is for the Government to show that it was justified" (p. 92).

Mot denna bakgrund anser hovrätten att det rimligen får ankomma på motparterna att visa omständigheter som ger anledning att anta att deras personuppgifter behandlats enbart på grund av deras etniska ursprung och, om så är fallet, att Staten därefter har att visa att sådan personuppgiftsbehandling inte har förekommit.

Behandlingen av motparternas personuppgifter – förenlig med polisdatalagen?

Motparterna har gjort gällande att polisen har behandlat deras personuppgifter i strid med 2 kap. 10 § första stycket polisdatalagen, 2010:361 (motsvarande 5 § första stycket i den äldre polisdatalagen, 1998:622). Enligt bestämmelsen får uppgifter om en person inte behandlas enbart på grund av vad som är känt om t.ex. personens etniska ursprung.

Även om Staten i hovrätten har gått med på att polisens behandling av motparternas personuppgifter har innefattat ett åsidosättande av bl.a. förbudet mot diskriminering på grund av etnicitet i artikel 14 i Europakonventionen, har Staten samtidigt stått fast vid att behandlingen har varit förenlig med polisdatalagen. Som hovrätten har förstått saken beror denna diskrepans huvudsakligen på att registreringen inte anses ha skett *enbart* på grund av etniskt ursprung (förbudet i polisdatalagen) medan Europadomstolen har gett uttryck för ett mer omfattande förbud mot diskriminering ("exclusively or to a decisive extent on a person's ethnic origin", se Biao mot Danmark den 24 maj 2016, p. 94).

Vid tillämpningen av bestämmelsen i 2 kap. 10 § polisdatalagen ska en konventionskonform tolkning göras, dvs. en tolkning i ljuset av Europakonventionen. En sådan tolkning kan medföra att enskilda personer ges en mera förmånlig position på grund av Europakonventionen och Europadomstolens praxis än vad som följer av svensk rätt. Tolkningsprincipen har ansetts innebära att vissa i lagmotiv, praxis eller doktrin antagna begränsningar i tillämpningsområdet av en inhemsk regel inte kommer att kunna upprätthållas (se t.ex. rättsfallen NJA 2003 s. 217 och NJA 2005 s. 462). Om däremot ordalydelsen av en bestämmelse är klar blir tolkningsutrymmet begränsat.

I det nu aktuella fallet är tillämpningsområdet av förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter tydligt avgränsat i själva bestämmelsen genom användandet av ordet *enbart*. Något tolkningsutrymme finns därför inte. Skäl att åsidosätta regeln saknas.

Hovrätten övergår därför till att pröva frågan om polisens behandling av motparternas personuppgifter har skett i strid med ordalydelsen av 2 kap. 10 § första stycket polis-

datalagen, dvs. om behandlingen har skett enbart på grund av vad som var känt om motparternas etniska ursprung, utifrån den bevisregel som hovrätten tidigare redogjort för.

Som stöd för sin talan har motparterna lyft fram både vissa allmänna företeelser vad gäller *Kringresanderegistret* som sådant och sina egna personliga förhållanden. De har exempelvis framhållit att registret inte har granskats på individnivå, att redan benämningen *Kringresande* leder tankarna till romer och att endast romer eller personer som är gifta med romer har sagts finnas med i registret. Om Statens uppgifter om hur registreringen har gått till (se tingsrättens dom s. 11) är korrekta borde rimligen flera ”svenskar”, t.ex. ingifta ”svenskars” syskon och föräldrar, också ha funnits med i *Kringresanderegistret*. Att så inte verkar vara fallet tyder, enligt motparterna, på att ett aktivt val har gjorts vid registreringen och att den alltså tagit sikte på romer. De (vuxna) har vidare alla under sanningsförsäkran berättat att de inte är släkt med eller har några som helst kopplingar till de fyra romska familjer som enligt Staten skånepolisen först kom att kartlägga. De är även samtliga ostraffade, etablerade i samhället och bor i Stockholmsområdet; tre av dem flyttade till Sverige först 2011. Den enda samhörigheten de har med familjerna i Skåne är att de är romer, eller i ett fall, gift med en rom.

Staten har pekat på bl.a. att uppgiftssamlingen inte har innehållit några uppgifter om etnicitet, att uttrycket *kringresande* använts för att beteckna mobil brottslighet och att ingen av de myndigheter som granskat registret har konstaterat att personuppgifterna behandlats enbart på grund av etnicitet. Staten har dock på en uttrycklig fråga inte kunnat svara på varför motparterna har funnits med i *Kringresanderegistret*. I denna del har i stället rent allmänt hänvisats till att polisen utifrån underrättelseuppslag gjort slagningar i myndighetens person- och adressökning PPA Multisök (se tingsrättens dom s. 11) och att på så sätt har släktingar, ibland även mycket avlägsna sådana, kommit att ingå i uppgiftssamlingen. Staten har dock, i likhet med motparterna, varit av den uppfattningen att det finns en borte gräns för hur långt polisens kartläggning med denna metod kan sträcka sig.

Hovrätten kan till en början konstatera att det är ostridigt att *Kringresanderegistret* till en klart övervägande del har innehållit personer med romskt ursprung eller personer ingifta i en romsk familj. Ordet kringresande är också en term som historiskt har använts för att beteckna romer. Att notera är vidare att den ursprungliga uppgiftssamlingen benämndes *Konflikt, Staffanstorp romer*. Enligt hovrätten talar dessa omständigheter för att ordet kringresande i detta fall syftar på just romer, låt vara att ordet enligt dåvarande Rikspolisstyrelsens nomenklatur kan ha en annan förklaring. En annan allmän iakttagelse som inte går att bortse från är motparternas argumentationsvis framförda påpekande att då det finns romer som är gifta med ”svenskar” så borde rimligen *Kringresanderegistret* innehålla fler ”svenskar” än som synes ha varit fallet om registreringen gått till på det sätt som Staten hävdar. Den metod som polisen arbetat utifrån riskerar vidare att någonstans på vägen övergå från ett godtagbart arbetssätt till att de facto endast avse en kartläggning av i detta fall romer. Dessa allmänna konstateranden är dock inte tillräckliga för att slå fast hur det har förhållit sig i det nu aktuella fallet. Men till detta kommer vad motparterna har uppgett om sina egna personliga förhållanden, vilka uppgifter det saknas anledning att ifrågasätta, dvs. att de varken är släkt med eller har andra kopplingar till de berörda romska familjerna i Skåne.

Enligt hovrätten har motparterna sammantaget visat på omständigheter som i vart fall ger anledning att anta att deras personuppgifter funnits med i *Kringresanderegistret* enbart på grund av deras etniska ursprung eller, i fall, för att han är gift med en rom. Det förhållandet att uppgiftssamlingen inte synes ha innehållit några uttryckliga uppgifter om deras etnicitet saknar vid denna bedömning betydelse. De redovisade omständigheterna leder ändå till slutsatsen att *Kringresanderegistret* avser personer med romsk anknytning. Frågan blir därför om Staten har visat att behandlingen inte har berott på enbart etnicitet.

Noterbart är att Staten inte har åberopat någon direkt bevisning i denna del, vare sig skriftlig i form av t.ex. underrättelseuppdrag, utredning om släktförhållanden eller muntlig bevisning. Som framgått har Staten inte heller kunnat svara på frågan varför motparterna har funnits med i *Kringresanderegistret*. Staten har i stället hänvisat till hur polisens slagningar generellt sett gått till och till att ingen av de granskande

myndigheterna har konstaterat att personuppgifterna behandlats enbart på grund av etnicitet. Såvitt har kommit fram har dock ingen granskning skett på individnivå och i vart fall har uppenbarligen så inte skett vad gäller motparterna.

Hovrätten anser, liksom parterna i målet, att det finns en borte gräns för hur långt polisens kartläggning med stöd av polisdatalagen kan sträcka sig från de individer som står i centrum för en kartläggning. Eftersom Staten inte kunnat svara på varför behandlingen av motparternas personuppgifter har skett i detta fall är det alltså möjligt att denna gräns har passerats. Att endast allmänt hänvisa till att ibland har även "avlägsna" släktingar funnits med i *Kringresanderegistret* ger inte någon ledning i frågan och har inte heller något större bevisvärde för den prövning som ska göras i detta mål.

Sammantaget har Staten inte förmått visa att behandlingen av motparternas personuppgifter inte har berott på enbart etnicitet. Hovrättens slutsats blir därmed, liksom tingsrättens, att polisens behandling av motparternas personuppgifter har skett i strid med 2 kap. 10 § första stycket polisdatalagen.

Vid denna bedömning saknas anledning att gå in på motparternas övriga åberopade grunder för deras talan.

Är motparterna redan tillräckligt kompenserade eller ska ytterligare skadestånd utgå?

Dåvarande Polismyndigheten i Skåne har varit ansvarig för behandlingen av motparternas personuppgifter. Regler om skadestånd vid felaktig behandling av personuppgifter finns i 2 kap. 2 § första stycket 12 p. polisdatalagen jämfört med 48 § personuppgiftslagen (1998:204). Av dessa följer att registrerade personer ska ersättas för den skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med lagen orsakat.

Som framgått tidigare under rubriken *Parternas talan i hovrätten* har Staten i denna del ansett att något skadestånd inte ska utgå. Staten har i hovrätten särskilt lyft fram att motparterna nu har fått ytterligare en compensation genom att Staten uttryckligen har

erkänt att en kränkning av deras rättigheter enligt Europakonventionen har skett, och att detta erkännande har markerats genom den ändrade inställningen i frågan om rättegångskostnaderna.

Som framgått av tilläggsförhören har motparterna dock inte sett detta som något erkännande i egentlig mening bl.a. med tanke på hur erkännandet har formulerats i Statens skrivelse till hovrätten. Även om hovrätten i och för sig anser att det är ett erkännande från Statens sida, har hovrätten förståelse för motparternas synpunkter. Erkännandet kommer nämligen först efter ett längre juridiskt resonemang där det slutligen konstateras att det med tanke på föreliggande material i målet är svårt för Staten att dra någon annan slutsats än att uppgiftssamlingen till övervägande del kommit att *uppfattas* som ett register över etnisk tillhörighet och att Staten har *svårt att bevisa motsatsen*. Likväl är det ett viktigt erkännande av symboliskt värde.

Hovrätten har i målet kommit fram till att motparterna har blivit införda i *Kringresanderegistret* enbart på grund av sitt etniska ursprung, eller i fall, för att han är gift med en rom. Den ersättning som JK tidigare betalat ut inom ramen för statens frivilliga skadereglering avsåg andra felhandlanden från polisens sida. Inte heller kan de kritiska uttalanden som gjorts från Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens (SIN), överåklagarens, Diskrimineringsombudsmannens (DO) eller Justitieombudsmannens (JO) sida sägas ha omfattat denna fråga. Enligt hovrätten är också den kränkning som konstaterats i målet så pass allvarlig att en särskild kränkingsersättning ska utgå. Det förhållandet att Staten i hovrätten alltså till viss del har ändrat sin talan eller, för den delen, att rikspolischefen har bett om ursäkt föranleder inte någon annan bedömning.

Staten är således ersättningskyldig för den ideella skada som drabbat motparterna.

Skadeståndsbeloppets storlek

Staten har i denna del gjort gällande att ersättningsbeloppen om 30 000 kr vardera till motparterna är mycket hög och därför bör sättas ner väsentligt. Staten har här bl.a. pekat på att praxis är återhållsam när det gäller ersättning för felaktig behandling av

personuppgifter och att inget har kommit fram om att motparterna skulle ha drabbats av några negativa konsekvenser på grund av registreringen. Fallet är inte heller jämförbart med det s.k. Segerstedt-Wibergärendet som handlade om skadestånd på grund av uppgifter i Säkerhetspolisens register (JK:s dnr 7927-07-47). Vidare är Europadomstolens ersättningsnivåer inte direkt tillämplbara när ersättningsfrågan prövas av svensk domstol.

Motparterna har däremot pekat på bl.a. *att* den kränkning de drabbats av är allvarlig och motiverar ett högt skadestånd, *att* romernas historia av övergrepp och kränkningar måste beaktas, *att* Europadomstolen flera gånger uttalat att diskriminering som helt eller till väsentlig del har sin grund i etnisk tillhörighet aldrig kan vara acceptabel i ett demokratiskt samhälle och *att* ersättning för diskriminering ska vara högre än annat skadestånd *samt att* stöd för begärd skadeståndsnivå finns att hitta i t.ex. Segerstedt-Wibergärendet.

Syftet med kränkingsersättningar vid felaktig behandling av personuppgifter är att kompensera känslor hos den skadelidande och ge upprättelse (se bl.a. rättsfallet NJA 2013 s. 1046). Vid bestämmandet av den ideella skadan ska en skönsmässig bedömning baserad på rådande etiska och sociala värderingar göras. Skadan ska i huvudsak bedömas utifrån objektiva kriterier och därför har vissa schablonbelopp kommit att tillämpas.

Som Staten har nämnt är praxis återhållsam vad gäller felaktig behandling av personuppgifter. Exempelvis kan nämnas att Högsta domstolen i det nyss angivna rättsfallet har uttalat att ersättningsnivån för kränkning avseende agerande i strid mot personuppgiftslagen i fall som inte kan anses allvarliga schablonmässigt bör ligga under 5 000 kr, och vid fall som är att bedöma som mindre allvarliga, om än inte helt obetydliga, på 3 000 kr.

Enligt hovrätten är dock detta skadeståndsmål unikt. Såvitt känt saknas motstycke i modern svensk rättshistoria vad gäller liknande s.k. registerskador. Som framgått har också skånepolisens agerande beträffande *Kringresanderegistret*, bortsett från den nu aktuella frågan, starkt kritiserats av flera myndigheter. Det går därför inte att jämföra

ersättningsnivån i detta fall med de schabloner som slagits fast vid mer sedvanliga fall av felbehandling av personuppgifter. Det fall som torde ha flest beröringspunkter är det nämnda Segerstedt-Wibergärendet men inte heller detta är direkt jämförbart.

Hovrätten anser i stället att en skälighetsbedömning måste göras utifrån de speciella förhållanden som nu är aktuella. Inom ramen för denna helhetsbedömning ska även beaktas att den felaktiga personuppgiftsbehandlingen har inneburit, vilket Staten numera har erkänt, överträdelser av Europakonventionens artiklar om rätt till skydd för privat- och familjeliv och förbud mot diskriminering (jfr JK:s dnr 8043-08-42, se även Johanna Chamberlain, Skadestånd vid felaktig behandling av personuppgifter, JP 2015 s. 209). Vid prövningen anser hovrätten vidare, i likhet med tingsrätten, att hänsyn ska tas till romernas historia med utsatthet och kränkningar (se mer om detta i t.ex. Den mörka och okända historien - Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, DS 2014:8, och betänkandet Kraftsamling mot antiziganism, SOU 2016:44).

Enligt hovrätten är det yrkade beloppet om 30 000 kr mot denna bakgrund inte påfallande högt. Den kränkning som konstaterats i målet – att registrera någon i ett polisregister enbart på grund av vad som var känt om dennes etniska ursprung – är mycket allvarlig. Hovrätten delar därför sammantaget tingsrättens slutsats att de begärda beloppen är skäliga. Tingsrättens dom ska därför inte ändras.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Staten ersätta motparterna för rättegångskostnader i hovrätten. Motparterna har förtydligat att begäran om ersättning ska fördelas lika mellan de åtta myndiga personerna. Om beloppets storlek råder inte någon tvist.

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 04

DOM
2017-04-28

T 6161-16

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2017-05-26

I avgörandet har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättsrådet Erik Lindberg, referent, samt tf. hovrättsassessorerna Niklas Dahlbeck och Douglas Hamilton.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2016-06-10
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 2978-15, T 2986-15
T 2993-15, T 2996-15
T 2998-15, T 3002-15
T 3006-15, T 3010-15
T 3011-15, T 3012-15
T 3013-15

PARTER

Kärande

1.

2.

3.

4.

1. – 4. med adress

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

7. – 11. med adress

Ombud för 1. – 11.: Jur.kand. John Stauffer och jur.kand. Johanna Westeson
Civil Rights Defenders, Stora Nygatan 26, 111 27 Stockholm samt
advokaten Niclas Lemery, Time Advokatbyrå KB, Box 590, 114 11 Stockholm

Dok.Id 1602020

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Scheelegatan 7

Telefon
08-561 651 40

E-post:
stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se
www.stockholmstingsratt.se

Telefax
08-561 650 01

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

Svarande

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308, 103 17 Stockholm

Ombud: Jur. kand. Thomas Hedstrand, samma adress

DOMSLUT

1. Staten ska till var och en av [redacted] och [redacted] betala 30 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 23 mars 2015 till dess betalning sker.
  2. Staten ska ersätta var och en av [redacted] och [redacted] för rättegångskostnad med 21 322 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker. Av beloppen avser 18 522 kr ombudsarvode och 2 800 kr ansökningsavgifter.
  3. Staten ska ersätta var och en av [redacted] och [redacted] för rättegångskostnad med 2 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker. Beloppen avser ansökningsavgifter.
-

Innehåll

BAKGRUND	4
Kringresanderegistrets uppbyggnad och ursprung.....	4
Kärandena och statens frivilliga skadereglering.....	6
Frågan om registrering skett på grund av etnicitet.....	6
YRKANDEN	7
GRUNDER	8
Kärandena.....	8
Staten.....	8
UTVECKLING AV TALAN	9
Kärandena.....	9
Staten.....	11
BEVISNING	13
DOMSKÄL	14
Den rättsliga regleringen.....	14
Bedömningen i detta fall.....	15
Ersättnings storlek.....	17
Rättegångskostnader.....	19

BAKGRUND

Under hösten 2013 publicerade Dagens Nyheter en serie artiklar där det påstods att dåvarande Polismyndigheten i Skåne hade ett register över romer som omfattade ca 4 000 personer, varav över 1 000 barn och ca 200 avlidna, benämnt *Kringresanderegistret*. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) inledde en granskning i anledning av dessa uppgifter och publicerade den 15 november 2013 ett uttalande, där nämnden konstaterade att registret på flera punkter stred mot reglerna i polisdatalagen (2010:361).

Överåklagaren Mats Åhlund vid Riksenheten för polismål vid Åklagarmyndigheten inledde en förundersökning mot två personer som varit involverade i upprättandet av *Kringresanderegistret* samt ett register som föregick detta. Förundersökningen lades ned genom beslut den 20 december 2013.

Kringresanderegistret har även granskats av Diskrimineringsombudsmannen, som meddelade beslut den 20 februari 2014, och av Justitieombudsmannen, som meddelade beslut den 17 mars 2015.

De nämnda granskande myndigheterna har i stor utsträckning hänfört sig till SIN:s beskrivning av registrets uppbyggnad, tillkomst och formella brister. Parterna i detta mål är också överens om att SIN:s beskrivning i dessa delar är korrekt.

Kringresanderegistrets uppbyggnad och ursprung

Av SIN:s uttalande framgår att *Kringresanderegistret* består av en mapp benämnd *Kringresande* på en gemensam server för Polismyndigheten i Skåne. I mappen fanns en excelfil benämnd *PMF-relation konflikten* samt ett antal filer av typen .anb, vilka var skapade av och för programmet Analyst's Notebook.

Kärandena har alla förekommit i excelfilen *PMF-relation konflikten*, som totalt omfattat 4 673 personer födda mellan åren 1894 och 2011. Filen har innehållit uppgifter om de registrerades namn, personnummer, adress, släktskapsförhållanden och kön.

För varje person fanns även ett datum under rubriken *Sökt*, vilket enligt Polismyndigheten i Skånes uppgifter till SIN skulle kunna vara datum när personen tillförts uppgiftssamlingen. Om så skulle vara fallet har de flesta uppgifterna registrerats år 2011, och den sista uppgiften har tillförts den 16 september 2013. Det har inte funnits några uppgifter om brottsmisstankar i filen.

Den av .anb-filerna i mappen *Kringresande* som omfattade flest personer var benämnd *Total.anb*. Denna fil omfattade ca 4 000 personer. Dessa personer fanns till över 99 procent även med i excelfilen *PMF-relation konflikten*. I vart fall några av kändena har även funnits med i filen *Total.anb*. I denna har uppgifter om namn, personnummer, kön och släktskapsförhållanden registrerats, vilket i Analyst's Notebook kan användas för att skapa s.k. länkscheman över kopplingar mellan olika personer. *Kringresanderegistret* var uppbyggt efter släktskap. Ett länkschema av *Total.anb* blir därför i praktiken ett stort släktträd. Det har i mappen *Kringresande* även funnits ett antal ytterligare .anb filer. De har dock alla omfattat färre personer.

Enligt SIN:s uttalande hade *Kringresanderegistret* sitt ursprung i en särskild undersökning inledd år 2009 hos Polismyndigheten i Skåne, benämnd *Länsövergripande brottslighet*. Som ett led i denna upprättades uppgiftssamlingen *Konflikt Staffanstorp romer*, i form av en excelfil. Orsaken var underrättelser om en befarad allvarlig konflikt mellan fyra romska släkter, i vilka det ingick personer som bodde i Staffanstorp och som tidigare hade begått brott tillsammans med familjemedlemmar. Ändamålet för uppgiftssamlingen var detsamma som för den särskilda undersökningen i sin helhet, dvs. "att identifiera och kartlägga allvarlig brottslig verksamhet av länsövergripande karaktär genom att lokalt identifiera och kartlägga nyckelpersoner och nätverk kring dessa". Under hösten 2011 eskalerade den brottslighet som kunde hänföras till de personer som varit aktuella i konflikten i Staffanstorp. Med anledning av detta upprättades *Kringresanderegistret*, i vilket uppgifterna i *Konflikt Staffanstorp romer* inkorporerades.

De brister som SIN konstaterade i förhållande till polisdatalagen bestod i korthet i att ändamålet med personuppgiftsbehandlingen i *Kringresanderegistret* var oprecist, att sambandet med den angivna brottsligheten var oklart, att personuppgiftsbehandlingen varit för omfattande, att för många personer haft tillgång till registret, att ingen loggning av användare förekommit, att uppgifter inte gallrats samt att det saknades uppgifter om vilka personer som inte var misstänkta för brott.

Kärandena och statens frivilliga skadereglering

Kärandena har alla uppgett att de är romer, förutom _____ som är gift med _____

. Ingen av kärandena har registrerats i uppgiftssamlingen på grund av att de varit misstänkta för brott. De har begärt att SIN skulle kontrollera om de förekommit i *Kringresanderegistret*, vilket SIN bekräftat att de alla har gjort.

Justitiekanslern har i ett principbeslut den 7 maj 2014 anslutit sig till SIN:s bedömning av *Kringresanderegistrets* brister och funnit att dessa medfört att samtliga personer vars personuppgifter behandlats i det har rätt till 5 000 kr i skadestånd på grund av kränkning. Kärandena har alla ansökt om och beviljats ersättning i enlighet med detta.

Frågan om registrering skett på grund av etnicitet

En företrädare för Polismyndigheten i Skåne angav inledningsvis till SIN att *Kringresanderegistret* endast innehöll personer som var romer eller gifta med romer. Enligt SIN har myndigheten senare gjort gällande att så inte är fallet, och att den inte kan veta vilken etnicitet de registrerade har. Enligt SIN leder benämningen *kringresande* tankarna till resandefolket, en term som ibland använts för romer men ofta även för andra folkgrupper. SIN:s slutsats var att många personer i *Kringresanderegistret* hade romskt ursprung och att det i och för sig kunde innebära ett utpekande av en person som rom att finnas med i detta. SIN uttalade dock att utredningen inte gav stöd för slutsatsen att personuppgifter registrerats där *enbart* på grund av att personerna hade romskt ursprung. Nämnden drog istället slutsatsen att grunden för registreringarna varit mer eller mindre välgrundade misstankar om brottslighet.

Överåklagaren Mats Åhlund instämde i sitt beslut om nedläggning av förundersökningen i allt väsentligt i SIN:s bedömning av *Kringresanderegistrets* brister. Som skäl för sitt beslut uttalade han sammanfattningsvis att bristerna i stor utsträckning berott på systemfel som inte kunde tillskrivas någon enskild befattningshavare. Beträffande frågan om registrering på grund av etnicitet uttalade åklagaren att *Kringresanderegistret* i huvudsak kan antas innehålla romska personer. Han uttalade samtidigt att det är i det närmaste omöjligt att avgöra hur stor andel av de registrerade som bör betecknas som romer samt att det material han tagit del av stödde Polismyndigheten i Skånes uppgifter om att personuppgiftsbehandlingen motiverats av allvarlig befarad eller redan inträffad brottslighet bland vissa romska släkter i Skåne.

Såväl Justitieombudsmannen som Diskrimineringsombudsmannen har uttryckt kritik mot Polismyndigheten i Skåne för *Kringresanderegistrets* koppling till etnicitet. Justitieombudsmannen har konstaterat att Polismyndigheten i Skåne genom *Kringresanderegistret* byggt upp ett mer eller mindre permanent släktregister avseende ett stort antal personer av romskt ursprung och att uppgiftssamlingen *de facto* fått karaktären av ett register över etnisk tillhörighet. Diskrimineringsombudsmannen har uttalat att det inte kan uteslutas att Polismyndigheten i Skåne använt sig av etnisk profilering i sin brottsbekämpande verksamhet.

YRKANDEN

Kärandena har begärt att tingsrätten ska förplikta staten att till var och en av dem betala 30 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess betalning sker.

Staten har motsatt sig deras begäran. Staten har vitsordat ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 mars 2015 som skäligt i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER**Kärandena**

I första hand strider behandlingen av kärandenas personuppgifter mot bestämmelserna i 2 kap. 10 § första stycket polisdatalagen eftersom uppgifterna behandlats i ett register över romer, enbart på grund av deras etniska tillhörighet och beträffande enbart på grund av hans hustrus etniska tillhörighet. I vart fall har uppgifter om kärandenas etniska tillhörighet behandlats utan att detta varit absolut nödvändigt, vilket är strid med andra stycket i samma lagrum. Genom att kärandenas personuppgifter behandlats i en uppgiftssamling där de som ingår har romsk etnisk tillhörighet har kärandena kategoriserats efter sin etniska tillhörighet. Genom att ha behandlat kärandens personuppgifter så är staten skyldig att enligt 2 kap 2 § polisdatalagen och 48 § personuppgiftslagen ersätta kärandena för den skada som kränkningen inneburit.

Om skadestånd inte kan utgå enligt polisdatalagen och personuppgiftslagen vid en fördragskonform tolkning är staten i andra hand skyldig att betala ideellt skadestånd direkt med stöd av 2 kap 6 § och 1 kap 9 § regeringsformen. Polismyndighetens behandling av kärandenas personuppgifter i *Kringresanderegistret* har inneburit ett betydande intrång i deras personliga integritet, eftersom behandlingen av personuppgifterna haft samband med deras etniska tillhörighet.

I tredje hand är staten skyldig att utge skadestånd med tillämpning av artiklarna 8 och 14 i Europakonventionen.

Staten

Registreringarna eller personuppgiftsbehandlingen av kärandena i *Kringresanderegistret* har inte skett *enbart* på grund av vad som varit känt om deras etniska tillhörighet. Uppgiftssamlingen har upprättats för att tillgodose behov i Polismyndigheten i Skånes brottsbekämpande verksamhet, dvs. för att förebygga, upptäcka eller förhindra brottslig verksamhet. Uppgiftssamlingen har skapats inom ramen för kriminalunderrättelseverksamhet, dvs. i ett skede innan förundersökning.

Uppgifter om kändenas etniska tillhörighet har inte behandlats i uppgiftssamlingen.

Bestämmelserna i 1 kap 9 § och 2 kap 6 § regeringsformen har inte överträtts och skadestånd kan i vart fall inte dömas ut med direkt tillämpning av dessa lagrum.

Staten bestrider att artiklarna 8 och 14 i Europakonventionen har överträtts.

Under alla förhållanden har kändena blivit tillräckligt kompenserade genom den ersättning som redan har betalats ut inom ramen för statens frivilliga skadereglering.

Om tingsrätten skulle finna att registrering inte skett *enbart* på etnisk grund men att kändenas rättigheter enligt artikel 8 och 14 i Europakonventionen ändå överträtts, föreligger inte rätt till ytterligare ersättning. Kändena får sammantaget anses ha gottgjorts för den kränkningen genom att tingsrätten konstaterar att det skett en konventionsöverträdelse, att SIN, Justitiekanslern och Justitieombudsmannen konstaterat att personuppgiftsbehandlingen i flera avseenden har varit olaglig samt att kändena redan tillerkänts 5 000 kr i ersättning av staten.

UTVECKLING AV TALAN

Kändena

Dagens Nyheters genomgång visade att de som förekom i *Kringresanderegistret* var romer eller gifta med romer. Många hade inte någon koppling till brottslig verksamhet. Registret har inte offentliggjorts av Polismyndigheten eller Dagens Nyheter.

I förhållande till 2 kap. 10 § polisdatalagen har SIN:s granskning varit begränsad till bestämmelsens första stycke. SIN har inte analyserat orsakerna till bristerna, varför dessa tusentals personer förts samman i ett enda register eller varför detta skett just i förhållande till romer.

SIN bedömde *Kringresanderegistret* i sin helhet och granskade inte på individnivå vilka skäl som funnits för registrering. Varken SIN, åklagaren, Justitieombudsmannen,

Justitiekanslern eller Diskrimineringsombudsmannen har utrett skälen till behandling av kändenas personuppgifter på individnivå. Kändena har inte fått någon förklaring till varför de eller deras barn finns med i *Kringresanderegistret*. Några av kändena har utan framgång försökt ta kontakt med polisen för att få veta detta. De har även i samma syfte tagit kontakt med SIN, som meddelade att eftersom Polismyndigheten i Skåne inom ramen för nämndens granskning inte kunnat beskriva uppbyggnaden av uppgiftssamlingen har den inte heller kunnat förklara när eller varför en viss person har registrerats. Staten har lämnat en förklaring av hur registreringen av personuppgifter gått till rent tekniskt, men inte till de bakomliggande skälen för registreringen. Oavsett hur registreringen gått till tekniskt, och i vilken mån processen varit automatiserad, har effekten blivit att kändenas personuppgifter har behandlats i ett register som har romsk etniskt tillhörighet som gemensam nämnare.

De 5 000 kr som staten betalat till var och en av kändena har avsett överträdelser av andra bestämmelser i polisdatalagen än 2 kap. 10 § som målet avser. Justitiekanslern har inte gjort någon självständig bedömning av om registrering skett på grund av etnicitet utan har endast anslutit sig till SIN:s bedömning i denna del. Justitiekanslern gjorde heller ingen bedömning i förhållande till 2 kap. 10 § andra stycket eller av om agerandet stred mot artiklarna 8 och 14 i Europakonventionen.

Ordet *kringresande* leder tankarna till resandefolket. Uppgiftssamlingen hade sitt ursprung i en uppgiftssamling benämnd *Konflikt Staffanstorp Romer*. *Kringresanderegistret* innehåller inte uppgifter om misstänkt brottslighet.

Kändena tillhör två familjer. Samtliga utom [redacted] är romer. Hans nära band till romer medför dock att han åtnjuter samma diskrimineringskydd som de övriga. Ingen av kändena har någon koppling till Skåne eller släktband till de fyra romska familjer i Staffanstorp som var föremål för Polismyndigheten i Skånes intresse när registret först skapades. Samtliga kändena bor i Stockholmsområdet. Tre av dem är barn. [redacted] har födda och uppväxta i Italien och

flyttade till Sverige först år 2011. Samtliga kändare är ostraffade och har inte varit misstänkta för brott.

Staten

Justitiekanslern har fattat beslut om ersättning till drygt 3 000 personer som funnits med i *Kringresanderegistret*, på grund av de formella brister i behandlingen av personuppgifter som SIN konstaterat.

Benämningen *kringresande* användes i dåvarande Rikspolisstyrelsens nomenklatur för att beteckna mobil brottslighet. Det hade ingenting att göra med de personer som ingick i uppgiftssamlingen och deras etniska bakgrund. Varken excelfilen *PMF-relation konflikten*, eller filen *Total.anb* har innehållit några uppgifter om etnicitet.

Ett antal personer som fanns med i *Kringresanderegistret* dömdes för brott år 2011. Det rörde sig om bedrägerier avseende bilar, stölder och bostadsinbrott. Påföljderna bestämdes, med något undantag, till fängelse mellan sex månader och ett år sex månader.

Justitiekanslern har försökt utreda varför kändarna har lagts in i *Kringresanderegistret* och skickat flera förelägganden till Polismyndigheten angående detta. Polismyndigheten har redogjort på ett allmänt plan för hur det gått till och angett. När ett underrättelseuppdrag om misstänkt brottslighet kommit in har en utredare gjort manuella slagningar på personnummer i myndighetens person- och adressökning *PPA Multisök*, där uppgifterna kommer från folkbokföringen. I de resultat som polismannen får visas länken *relationer*. Via den har utredaren kunnat ta fram information om personens föräldrar, syskon och barn. Utredaren har kopierat sidan *relationer* till excelfilen *PMF-relation konflikten* för vidare analys och bearbetning. Det har varit fråga om registrering inom ramen för underrättelseverksamhet och inte registrering av brottsmisstankar. Sökningarna har haft ett brett anslag, vilket inneburit att många personer som inte varit misstänkta för brott har registrerats. Tanken med registret har varit att använda det i den brottsbekämpande verksamheten för att utröna släktskapsförhållanden. Det kan

exempelvis vara så att polisen får in ett tips om att en namngiven person ska begå ett brott med tillsammans med sin icke namngivne svåger. För att utröna vem svågern är har polisen gjort slagningar på den kände personens systrar och deras män. Om personen har många systrar som är gifta så blir det per automatik många personer som kommer med när man försöker göra denna koppling. Alla de personerna har sedan lagts in i *Kringresanderegistret*.

Enligt Polismyndigheten var det ett underrättelseuppslag den 8 augusti 2011, som ledde till att kärandena fördes in i *Kringresanderegistret*. Uppslaget visade sig senare vara ointressant. Eftersom gallring inte skett har dock kärandena funnits kvar i *Kringresanderegistret*. Kärandena var aldrig i sig intressanta, utan underrättelseuppslaget rörde avlägsna släktingar till dem. Underrättelseuppslaget har gallrats. De inblandade tjänstemännen har inte heller kunnat påminna sig vad det avsåg.

I enlighet med SIN:s slutsatser har grunden för registreringen av personer i *Kringresanderegistret* varit mer eller mindre välgrundade misstankar mot dem om begången eller befarad brottslighet eller, ofta avlägset, släktskap med sådana personer.

Kringresanderegistret har gallrats ur den brottsbekämpande verksamheten. En kopia har sparats hos jurister på Polismyndigheten som inte arbetar i den brottsbekämpande verksamheten, i syfte att enskilda ska kunna få veta om de varit registrerade så att de kan ansöka om skadestånd hos Justitiekanslern.

Det framgår av överåklagaren Mats Åhlunds beslut att lägga ned förundersökningen den 20 december 2013 att han tagit del av underrättelseuppgifter, brottsanmälningar, beslutsprotokoll från operativa ledningsmöten, anteckningar m.m. inför beslutet. Efter att ha tagit del av detta material har åklagaren funnit stöd för vad de två misstänkta personerna samt Polismyndigheten i Skåne anfört om skälen för personuppgiftsbehandlingen i *Kringresanderegistret*, dvs. att uppgiftssamlingen hade använts i den brottsutredande, brottsbekämpande eller utredande verksamheten.

Åklagaren har vidare angett att det inte förekommer någon etnisk registrering eller samhällsstyrd bokföring av tillhörighet till en nationell minoritet och att frågan om etnisk tillhörighet bygger på självidentifikationsprincipen. Det är därför i det närmaste omöjligt att avgöra hur stor andel av de registrerade som bör betecknas som romer, även om det får anses utrett att registret i huvudsak innehåller romska personer.

Ca 350–400 av personerna i *Kringresanderegistret* är nu med i en ny uppgiftssamling benämnd *Organiserad seriebrottslighet i södra Sverige*. Denna bestod i december 2014 av ca 5 000 personer. SIN slog i ett uttalande den 11 december 2014, Dnr 463/2013, fast att denna uppgiftssamling i grunden var laglig, även om den innehöll vissa formella brister.

De brister som förekommit vid personuppgiftsbehandlingen i *Kringresanderegistret* har inte lett till några negativa beslut eller åtgärder för kändena som inte hade uppkommit om personuppgiftsbehandlingen hade skett i enlighet med polisdatalagen.

BEVISNING

Partsförhör har hållits med

På kändenas begäran har förhör hållits med vittnena Niklas Orrenius, journalist på Dagens Nyheter, f.d. polisen vid Skånepolisen Jeanette Larsson och Lars Lindgren, expert vid Diskrimineringsombudsmannen. På statens begäran har förhör hållits med vittnena David Kummel, verksamjurist vid Polismyndigheten, generalisten Daniel Rådesjö och forensiske ingenjören Jesper Holmqvist, båda vid Nationellt forensiskt centrum.

Kändena har även åberopat viss skriftlig bevisning.

DOMSKÄL**Den rättsliga regleringen**

Det är ostridigt att kärandena var registrerade i *Kringresanderegistret* när SIN inledde sin granskning den 24 september 2013 och att de blivit införda i detta någon gång under år 2011. Registret har innehållit kärandenas namn, personnummer, adress, släktskapsförhållanden och kön, vilket är personuppgifter. Införandet av dessa uppgifter under 2011 omfattas av den äldre polisdatalagens (1998:622) bestämmelser, medan det senare bevarandet av uppgifterna omfattas av nuvarande polisdatalag.

Uppgifter om en person får inte behandlas enbart på grund av vad som är känt om personens ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv (se 2 kap. 10 § första stycket nuvarande polisdatalag). Detta överensstämmer i relevanta avseenden med 5 § i den äldre polisdatalagen, varför tingsrätten fortsättningsvis hänvisar till nu gällande lag.

Artikel 8 i Europakonventionen garanterar var och en rätt till skydd för sitt privatliv. Behandling av personuppgifter kan ingripa i den enskildes privatliv. Detta gäller särskilt behandling av känsliga personuppgifter i 2 kap. 10 § polisdatalagens mening, såsom etnicitet. Även den enskildes oro över hur uppgifter kan komma att användas i framtiden är relevant för att avgöra om behandlingen ingriper i dennes privatliv (se Europadomstolens dom den 4 december 2008, *S. och Marper mot Förenade kungariket* punkterna 70 och 71). Personuppgiftsbehandling som ingriper i den enskildes privatliv får endast ske med stöd i lag och av hänsyn till vissa utpekade intressen. Artikel 14 i konventionen stadgar att åtnjutandet av rättigheter i konventionen ska säkerställas utan diskriminering på grund av etnicitet. Bestämmelser medför att romer enligt svensk lag har rätt att inte utsättas för större intrång i sitt privatliv genom personuppgiftsbehandling än någon annan etnisk grupp, om inte särbehandlingen är lämplig, nödvändig och proportionerlig av hänsyn till ett legitimt intresse. Skyddet mot särbehandling omfattar även den som är gift med en rom. Tingsrätten har en skyldighet att tolka 2 kap. 10 § första stycket polisdatalagen enligt konventionens bestämmelser.

Bestämmelsen i polisdatalagen innebär ett skydd mot personuppgiftsbehandling som enbart grundar sig på att någon tillhör en viss etnisk grupp. För att den enskilde ska kunna ta tillvara sin rätt att inte särbehandlas på etnisk grund är det avgörande vilka bevisregler som ska tillämpas. Europadomstolen har i mål om diskriminering uttalat att när den enskilde kan visa en skillnad i behandling har staten att visa att skillnaden varit motiverad. Vid prövningen av om en skillnad i behandling har visats, dvs. vilket beviskravet är för att diskriminering ska presumeras, ska en bedömning i det enskilda fallet göras mot bakgrund av omständigheterna i målet, den påstådda diskrimineringens art och den rättighet i konventionen som står på spel. Europadomstolen har även uttalat att romer utgör en särskilt skyddsvärd grupp (se dom den 13 november 2007, D.H. m.fl. mot Republiken Tjeckien punkterna 175 - 181).

Polisdatalagen saknar uttryckliga bevisregler. Det finns därför inget som hindrar att tingsrätten låter de bevisregler som Europadomstolen slagit fast enligt ovan få fullt genomslag vid tillämpningen av 2 kap. 10 § första stycket polisdatalagen.

Bedömningen i detta fall

Kärandena har påstått att deras personuppgifter behandlats i *Kringresanderegistret* samt att detta utgjort ett register över romer och personer gifta med romer. Den påstådda personuppgiftsbehandlingen rör därmed deras rätt till respekt för privatlivet enligt artikel 8 i Europakonventionen och kan utgöra otillåten diskriminering på grund av etnicitet enligt artikel 14, om det saknas godtagbara skäl för en visad särbehandling.

Av SIN:s uttalande framgår att en företrädare för Polismyndigheten i Skåne inledningsvis uppgett att registret endast omfattade romer eller personer som är gifta med romer. Av granskningsmyndigheternas beslut och uttalanden framgår en samstämmig bild av att registret i vart fall omfattat många romer eller personer gifta med romer. Vittnet journalisten Niklas Orrenius har berättat att han kontaktat mellan 100–200 registrerade personer som alla identifierat sig som romer eller hade en nära relation med någon som är det. Enligt Niklas Orrenius var det tydligt för tidningen, och deras källor inom polisen, att den enda röda tråden mellan de registrerade varit deras romska släkt-

skap. Justitiekanslern har uppgett att över 3 000 personer ansökt om ersättning för att de förekommit i registret. Eftersom detta inte offentliggjorts synes det förutsätta att de först begärt att SIN skulle kontrollera om de förekom där. Det framstår som osannolikt att personer som inte är romer och som saknar nära band till romer skulle ha sett skäl att begära detta i någon större utsträckning. Vittnet Lars Lindgren har uppgett att få enskilda frågor, om någon, har lett till så mycket kontakter från enskilda till Diskrimineringsombudsmannen som *Kringresanderegistret*, och att det uteslutande har varit personer som uppgett sig vara romer som hört av sig. Ingen av de granskande myndigheterna har påstått att de påträffat några personer i registret som varken är romer eller har nära relationer till romer.

Genom vad vittnet Lars Lindgren berättat är det utrett att *kringresande* har varit en historiskt vanligt förekommande benämning av romer bland svenska myndigheter, inklusive polisen. Som exempel på vad som avsågs med "kringresande" i Rikspolisstyrelsens nomenklatur har David Kummel angett mobil seriebrottslighet begången t.ex. i samband med asfaltläggning och försäljning. Enligt kändena är just asfaltläggning och försäljning verksamhet som typiskt sett förknippats med romer. Samtliga kändena är romer, förutom _____, vars hustru dock är det. De har alla förekommit i ett register med denna benämning. Det är samtidigt ostridigt att ingen av kändena har förts in i registret för att de varit misstänkta för brott. De har också förekommit i ett register hos Polismyndigheten i Skåne trots att de alla är bosatta i Stockholmsområdet.

Målet rör påstådd diskriminering av romer, som är en särskilt utsatt grupp. *Kringresanderegistret* har inte offentliggjorts, varför kändena saknar praktisk möjlighet att visa vilka personer som förekommer i registret och deras etnicitet. De omständigheter som framgår ovan är sammantagna sådana att det finns stark anledning att anta att kändenas personuppgifter har behandlats i *Kringresanderegistret* enbart på grund av etnicitet. I enlighet med de principer som Europadomstolen uttalat ska det därför presumeras att så har skett.

Staten har anfört att kändena förts in i *Kringresanderegistret* i anledning av ett utredningsuppdrag i augusti 2011. Staten har dock inte åberopat någon bevisning till styrkande av detta, med hänvisning till att underlag har gallrats och att de involverade tjänstemännen hos Polismyndigheten inte minns vad uppdraget gällde. Staten har därmed inte förmått motbevisa den uppkomna presumptionen om diskriminering.

Tingsrätten anser därför att kändenas personuppgifter har behandlats av Polismyndigheten i Skåne i *Kringresanderegistret* enbart på grund av deras etnicitet, eller i fall på grund av hans hustrus etnicitet, i strid med 2 kap. 10 § första stycket polisdatalagen, tolkad i enlighet med artiklarna 8 och 14 i Europakonventionen.

Polismyndigheten i Skåne har varit personuppgiftsansvarig för behandlingen. Staten ska därför ersätta den skada och kränkning av den personliga integriteten som behandlingen i strid med polisdatalagen har orsakat.

Ersättningens storlek

Utgångspunkten för bestämmande av kränkingsersättning är enligt svensk rätt en skönsmässig bedömning baserad på rådande etiska och sociala värderingar. I första hand bör man se till vilken kränkning som typiskt sett kan anses ha uppkommit genom angreppet. Ersättningen avser att kompensera känslor som rädsla, förnedring, skam eller liknande hos den skadelidande. Detta syfte ligger också väl i linje med Europadomstolens praxis (se rättsfallet NJA 2007 s. 584).

Vid bedömning av vilken kränkning det typiskt sett kan anses medföra att förekomma i ett register hos Polismyndigheten i Skåne enbart på grund av att sin romska etnicitet måste romernas historia beaktas. I den delen har vittnet Lars Lindgren berättat i huvudsak följande. Det finns en lång historia av registrering av romer hos svenska myndigheter och kända register från hela 1900-talet. På 1930-talet och under andra världskriget anfördes rasbiologiska idéer som skäl för registrering, vid sidan om de påståenden om behov av kontroll på grund av romers kringresande levnadssätt samt romers särart i allmänhet som annars varit vanliga. Statspolisen i Malmö sammanställde år 1936 ett

register som omfattade ca 1 500 romer, utifrån ett arbetssätt där en utpekad grupps släktförhållanden följdes bakåt så att man från deras förfäder kunde hitta ytterligare personer som tillhörde samma familjer. Registret var helt baserat på släkträd. Register uppbyggda enligt liknande metodik förekom samtidigt i flera europeiska länder, bl.a. det då framväxande Nazi-Tyskland. Vid den tiden var idéer om en koppling mellan etnisk tillhörighet och brottsbenägenhet ledande. Under andra halvan av seklet förekom fortsatt registrering, inte minst hos sociala myndigheter, där särbehandling av romer var vanligt förekommande. Det uttalade syftet med registrering och särbehandling har inte alltid varit att diskriminera, utan det förefaller ofta ha rört sig om äldre arbetssätt somoreflekterat upprepats. *Kringresanderegistret* har väckt stor rädsla bland romer och skadat deras förtroende för polisen och andra myndigheter.

De kärende som är vuxna och har hörts i målet har berättat om att de upplevt känslor av obehag och rädsla i anledning av att de förekommit i *Kringresanderegistret*. De har alla uppgett att de är övertygade om att de förekommer i registret enbart på grund av sin romska etnicitet. De kärende som har barn har uttryckt starka känslor av vanmakt över att inte kunna skydda sina barn från fördomar samt en oro för barnens framtid. Flera har också hänvisat till registreringen av romer i Tyskland på 1930-talet och att det inte med säkerhet går att veta vad register kan användas till i framtiden. De har samstämmigt beskrivit hur deras tilltro till Polismyndigheten allvarligt skadats.

Mot ovanstående historiska bakgrund får etniskt registrering av just romer anses vara ägnat att väcka starka känslor av obehag, rädsla och förnedring hos de drabbade. Förekomsten av sådana register hos Polismyndigheten är också ägnat att allvarligt skada deras förtroende för det svenska rättsväsendet. I kombination med vad kärendena har berättat finner tingsrätten därför att registreringen av dem i *Kringresanderegistret* har inneburit ett allvarligt angrepp mot deras integritet. Den ersättning som de tidigare tillerkänts av Justitiekanslern framstår som motiverad redan på grund av de formella brister hos *Kringresanderegistret* som SIN konstaterat. Även med beaktande av den ersättningen framstår de begärda beloppen som skäliga. Käromålen ska därför bifallas i sin helhet.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska staten ersätta kärandena för deras rättegångskostnader. De yrkade beloppen i denna del är skäliga.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 401)

Ett skriftligt överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 1 juli 2016. Prövningstillstånd krävs.

I avgörandet har chefsrådmannen Lena Egelin samt tf rådmännen Håkan Larson (referent) och Anna Uppfeldt deltagit. Tingsrätten är enig.